

INTEGRÁCIA UKRAJINSKÝCH UTEČENCOV OPTIKOU SLOVENSKEJ SOCIÁLNEJ PRÁCE

Integration of Ukrainian refugees through the lens of Slovak social work

Yuliia KOVALCHUK a Beáta BALOGOVÁ

ABSTRAKT

Predkladaný príspevok pozostáva z dvoch častí. Prvá časť sa zameriava na migráciu ukrajinských utečencov na *Slovensku* v čase vojnového konfliktu na *Ukrajine*. Relevantnosť výskumnej témy je obzvlášť naliehavá vo svetle udalostí, ktoré sa dnes odohrávajú na *Ukrajine*. Na základe toho v druhej časti tohto príspevku autorky predstavujú projekt výskumu, zameraný na zistenie problému, s ktorými sa stretávajú utečenci z *Ukrajiny* na *Slovensku*. Súčasťou kvantitatívneho výskumu bola analýza potrieb utečencov z *Ukrajiny*, ktorí prišli na *Slovensko* z dôvodu vojenského konfliktu. Komplexná analýza migrácie je spracovaná ako súčasť sociálnych intervencií z pohľadu sociálnej práce.

Kľúčové slová: Migrácia. Medzinárodná migrácia. Migrant. Cudziniec. Utečenec. Odídenec. Sociálna práca s migrantmi.

ABSTRACT

The submitted contribution consists of two parts. The first part focuses on the migration of Ukrainian refugees in *Slovakia* during the war conflict in *Ukraine*. The relevance of the research topic is especially urgent in light of the events taking place in *Ukraine* today. Based on this, in the second part of this paper, the authors present a research project aimed at finding out the problems faced by refugees from *Ukraine* in *Slovakia*. Part of the quantitative research was an analysis of the needs of refugees from *Ukraine* who came to *Slovakia* because of the military conflict. A complex analysis of migration is processed as part of social interventions from the point of view of social work.

Key words: Migration. International Migration. Migrant. Foreigner. Refugee. Outcast. Social Work with Migrants.

ÚVOD

V dnešnej dobe milióny ľudí na *Ukrajine* opustili svoje domovy z dôvodu vojnového konfliktu. Niektorí z nich sa presťahovali v rámci krajiny a niektorí odišli do zahraničia. Náhle vysídlenie veľkého počtu obyvateľov v dôsledku vojny vytvára nové výzvy. V práci sa zameriavame na udalosti súvisiace s nútenou migráciou a vojnovou situáciou na *Ukrajine*. Tento príspevok poskytuje prehľad problémov, ktoré vznikli v dôsledku vývoja. Riešenie týchto výziev pomôže podporiť vysídlených ľudí a hostiteľské komunity a zároveň zachovať ľudský potenciál *Ukrajiny*.

Podľa odhadov *Medzinárodnej organizácie pre migráciu (MOM)* (2023, [cit. 2023-07-09]) je počet osôb považovaných za vnútorne vysídlené osoby k polovici mája približne 7,1 milióna. Vnútorne vysídlené osoby prišli z východných regiónov a tvorili viac ako polovicu 55 % z celkového počtu, z južných regiónov - 13 %, ale ich podiel sa postupne zvyšoval. Zároveň sa podiel vnútorne vysídlených osôb z *Kyjeva* a severných regiónov v porovnaní s prvým mesiacom vojny výrazne znížil – teraz je to 16 % a 12 %. Podľa *Agentúry OSN* pre utečencov bolo k 9. júnu 2023 v *Európe* viac ako 4,9 milióna utečencov, ktorí opustili *Ukrajinu* kvôli vojne. *Agentúra OSN*

(2023, [cit. 2022-07-25]) informuje, že k 9. júnu v Európe sa zaregistrovalo viac ako 3,2 milióna utečencov z Ukrajiny, aby získali dočasnú ochranu alebo iný podobný štatút. Podľa štatistických údajov najčastejšie registrujú ukrajinských utečencov krajiny Európy ako: Poľsko (2,2 milióna), Nemecko (565 tisíc), Česko (366 tisíc), Maďarsko (325 tisíc), Slovensko (257 tisíc), Španielsko (118 tisíc), Bulharsko (113 tisíc) a Taliansko (97 tisíc).

1 Migrácia a jej aspekty eskalované vojnovým konfliktom

Ludia sa v dnešnom globalizovanom svete neustále pohybujú. Migrácia rúca tradičné hranice medzi kultúrami, etnickými skupinami a jazykmi a rozvíja rozmanitosť, kultúrne a ekonomické bohatstvo. Migráciu mnohí vnímajú aj ako výzvu či dokonca hrozbu.

Migrácia je proces pohybu buď cez medzinárodné hranice, alebo v rámci tej istej krajiny, ktorý zahŕňa akýkoľvek pohyb ľudí bez ohľadu na dôvody. Definovať pojem „migrant“ nie je také jednoduché. Podľa Európskeho výboru pre migráciu sa pojem „migranti“ používa na označenie v závislosti od kontextu emigrantov, vracajúcich sa migrantov, prisťahovalcov, utečencov, vysídlených osôb a osôb prisťahovaleckého a/alebo etnického pôvodu. Medzinárodná migrácia obyvateľstva v podmienkach rastúcej globalizácie má významné miesto v rozvoji modernej spoločnosti. Touto problematikou sa zaoberali domáci aj zahraniční vedci – najmä Shelyuk (2001); Synkaruk (2002); Dragunova (2004); Beck a Beck-Gernsheim (2014); Dupkala (2015; 2016; 2017; 2018); Keller (2016; 2017) a ďalší.

Autor Davis (2000) uvádza, že utečencom je každá osoba, ktorá sa pre opodstatnené obavy stala obeťou prenasledovania na základe rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo politického presvedčenia, ktorá sa nachádza mimo krajiny svojho občianstva a nemôže používať ochranu danej krajiny alebo si z dôvodu takýchto obáv takúto ochranu neželá. Európska kríza znamená dôležité zmeny týkajúce sa vektorov tokov utečencov z hotspotov a

vzorcov ich migračného správania. „Utečenec“ a „násilne vysídlená osoba“ sú osobitnou kategóriou a osobitným medzinárodným právnym štatútom definovaná Ženevským dohovorom z roku 1951.

Medzinárodná ochrana, vysídlenie v dôsledku konfliktu a právo požiadať o azyl sú ústrednými témami diskusie o medzinárodnej migrácii. Migrácia poháňaná humanitárnymi krízami alebo konfliktmi je vo svojej podstate nepredvídateľná a môže spôsobiť značné problémy pre tých, ktorí utekajú, aj pre vlády, na ktoré sa títo ľudia obracajú so žiadosťou o ochranu. Ako zdôrazňuje citát vyššie, pokrývanie pohybu utečencov a žiadateľov o azyl je často spojené s etickými a právnymi problémami, ktoré si vyžadujú taktné manévrovanie (Alba a Nee 2005). Podľa Dohovoru OSN o právnom postavení utečencov z roku 1951 je utečencom osoba, ktorá v dôsledku opodstatneného strachu stať sa obeťou prenasledovania na základe rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo politickej je mimo krajiny svojej štátnej príslušnosti a nemôže využiť ochranu tejto krajiny alebo nie je ochotná túto ochranu využiť z dôvodu takýchto obáv. Okrem toho mnohé krajiny, najmä členské štáty Európskej únie a všetci partneri projektu „MOMENTA“ poskytujú ochranu tzv. osobám, ktoré nespĺňajú požiadavky na utečencov, no napriek tomu ich nemôžno vrátiť do krajiny pôvodu z dôvodu ohrozenia ich života, zdravia alebo iného ohrozenia osobnej bezpečnosti. Tento typ ochrany, uznávaný a regulovaný medzinárodným aj vnútroštátnym právom, je založený na implementácii princípu non-refoulement (Castles a Miller 2003, [cit. 2020-11-29]).

Žiadateľom o azyl je dlhodobou definovaná podľa Barro a Lee (1991) ako osoba, ktorá cestuje do určitej krajiny, aby požiadala o medzinárodnú ochranu a ktorá stále čaká na rozhodnutie o svojej žiadosti. Azyl je štatút ochrany poskytovaný osobám, ktoré takúto ochranu potrebujú od cudzieho štátu. Štatút medzinárodnej ochrany nahrádza bežné imigračné požiadavky a poskytuje žiadateľom o azyl imunitu pred vyhostením, aspoň kým sa nerozhodne o ich žiadosti. Je tiež

zrejme, že žiadatelia o azyl často nedokážu predložiť potrebnú dokumentáciu na preukázanie svojej totožnosti, občianstva alebo právneho postavenia. V prípade kladného rozhodnutia o žiadosti o azyl sa utečencovi (alebo osobe, ktorej je udelená iná forma ochrany) zvyčajne udeľuje povolenie na pobyt na určitú dobu. Nie všetkým osobám, ktoré dostávajú ochranu v inej krajine, je priznaný štatút utečenca. Existujú rôzne formy ochrany, ako napríklad „*doplňková ochrana*“, ktorú ponúkajú napríklad členské štáty EÚ a všetky krajiny *Východného partnerstva*. Môže byť udelená jednotlivcom, ktorí nemajú opodstatnený strach z osobného prenasledovania, ale skôr čelia všeobecnejšej hrozbe násilia, ak sa vrátia do svojej krajiny pôvodu. Štatút utečenca je zvyčajne spojený so štatútom trvalého pobytu (hoci medzinárodné právo stanovuje prípady, kedy možno tento štatút odvolať); štatút doplnkovej ochrany je spojený s obmedzeným časom pobytu, ale môže sa predĺžiť, ak nebezpečná situácia pretrváva (Bouvier 1991). Analýza celosvetových migračných trendov, pochopenie toho, čo motivuje občanov rôznych krajín (najmä *Ukrajiny*) opustiť svoje domovy, aké dôsledky nás čakajú v krátkodobom a dlhodobom horizonte (či už ako prijímajúca krajina, tak aj ako darcovská krajina) by sa mala stať súčasťou formovania vnútornej a vonkajšej politiky vlády.

2 Krízové centrá pre ukrajinských utečencov a dobrovoľnícke aktivity poskytované utečencom na Slovensku

Osobitná pozornosť je zameraná na pojem „dobrovoľníctvo“ a jeho prínos pre dobrovoľníkov a klientov krízových centier. Pod pojmom „krízové centrum“ sa zvyčajne skrývajú integrované inštitúcie sociálnych služieb, ktoré ponúkajú komplexnú pomoc vo forme núdzového bývania, materiálnej podpory a sociálnej a psychologickú podporu. Cieľom je poukázať na možnosti využitia foriem dobrovoľníckej práce počas vojnovnej situácie na *Ukrajine* a analyzovať formy sociálnej pomoci s migrantmi-utečencami v zahraničí (na *Slovensku*).

Dobrovoľníctvo a sociálna práca spolu úzko súvisia, majú spoločné historické, kultúrne a etické východiská. K dnešnému dňu sa vynakladá značné úsilie na zapojenie neprofesionálov do riešenia mnohých spoločenských problémov. Úlohou dobrovoľníkov by však malo byť podporovať, dopĺňať prácu profesionálov a zlepšovať kvalitu života migrantov-utečencov (McKee 2003, [cit. 2022-02-15]).

Legislatíva o dobrovoľníctve je špecifická pre danú krajinu. *Rada Európy* odporúča jednotlivým krajinám definovať dobrovoľníctvo na národnej úrovni s dôrazom na vzdelávaciu stránku. *Zákon o dobrovoľníctve č. 406/2011 Z. z.* ([cit. 2023-04-25]) predstavuje pojem dobrovoľníctvo, definuje pojmy dobrovoľník, darca a príjemca. V zmluve upravuje právne postavenie organizácie pomoci a prijímateľa, ako aj ich povinnosti a odporúčania dobrovoľníkom. Dobrovoľníctvo je spoločenský fenomén, ktorý sa vyskytuje vo všetkých sférach činnosti mimovládnych organizácií. Dobrovoľníctvo je slobodne zvolená činnosť, ktorá sa vykonáva bez nároku na peňažnú odmenu v prospech iných ľudí.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2022, [cit. 2022-04-25]) rozširuje rozsah pomoci a pripravuje podporu pre rodiny, ktoré opustili *Ukrajinu* ešte pred vojnou a boli nútené opustiť územie *Ukrajiny* počas vojnových akcií. Sú to napríklad také organizácie, ako *UNHCR*, *UNICEF*, *Červený kríž* a pod. Od začiatku vojenskej operácie *Ruska* na *Ukrajine* (24. februára 2022) sa slovenskou verejnosťou prehnala veľká vlna spolupatričnosti. Preto pridávame zoznamy aktivít, ktoré v súčasnosti vykonávajú slovenské členské organizácie a pozorovatelia v rámci pomoci *Ukrajine* (tab. č. 1).

Tabuľka 1: Finančná a nefinančná pomoc pre občanov *Ukrajiny* na *Slovensku*

Organizácia	Poskytovaná pomoc obyvateľom Ukrajiny
<i>Človek v ohrození</i>	Pomoc obetiam ozbrojeného konfliktu: ľuďom, ktorí kvôli vojne opúšťajú svoje domovy a na ochranu ohrozených rodín a jednotlivcov. Vybierané peniaze pomôžu zabezpečiť pitnú vodu a jedlo, psychosociálnu podporu, bezpečné ubytovanie a pokryjú ďalšie vzniknuté humanitárne potreby. Organizácia <i>Človek v ohrození</i> dlhodobo realizuje aktivity na <i>Ukrajine</i> . Časť peňazí bude použitá na základné potreby ukrajinských utečencov na <i>Slovensku</i> (<i>Človek v ohrození</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>Magna</i>	Organizácia <i>Magna</i> dlhodobo poskytuje pomoc hlavne v oblasti zdravotnej starostlivosti na <i>Ukrajine</i> a má tam aktuálne zásoby liekov a zdravotníckeho materiálu (<i>Magna</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>UNICEF</i>	Pomoc deťom a ich rodinám, konkrétne na zabezpečenie ich základných potrieb: jedla, liekov, strechy nad hlavou, prístupu k čistej vode a psychosociálnej pomoci (<i>UNICEF</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>Slovenský Červený kríž</i>	Pracovníci a dobrovoľníci <i>Slovenského Červeného kríža</i> sú pripravení pomáhať na hraniciach s <i>Ukrajinou</i> – poskytovať prvú pomoc, asistovať v prípade potreby prepravy imobilných ľudí, pri podporných službách a poskytovať v rámci svojho mandátu Pátraciu službu – spájanie rodín v prípade, že v dôsledku konfliktu stratia kontakt so svojimi blízkymi (<i>Slovenský Červený kríž</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>Nadácia Integra</i>	Na <i>Ukrajine</i> pomohli zriadiť dočasné útočisko pri <i>Kyjeve</i> pre ľudí v pohybe a priamo tam poskytujú pomoc (<i>Nadácia Integra</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>Slovenská katolícka charita</i>	Pomoc ľuďom v oblasti konfliktu, strava, ubytovanie a zabezpečenie základných potrieb (<i>Slovenská katolícka charita</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>Sme spolu – Ukraine Slovakia SOS</i>	Organizácia pomáha ľuďom v núdzi na <i>Ukrajine</i> už od roku 2014. Momentálne zabezpečuje zdravotnícky materiál a hygienické potreby pre obete vojny (<i>Sme spolu – Ukraine Slovakia SOS</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>Úsmev ako dar</i>	Organizácia <i>Úsmev ako dar</i> zameriava svoju pomoc na rodiny, ktoré pred hrozbou vojny museli utiecť z východu <i>Ukrajiny</i> do <i>Užhorodu</i> (<i>Úsmev ako dar</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>Depaul Slovensko</i>	Humanitárna pomoc podľa potrieb, ktoré budú na ukrajinskej strane (<i>Depaul Slovensko</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>ACN – Pomoc trpiacej Cirkvi</i>	Poskytovanie jedla, vody, zdravotnej starostlivosti či úkrytu obetiam vojny a obrovskému množstvu ľudí, ktorí sa dali na útek (<i>ACN – Pomoc trpiacej Cirkvi</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).
<i>ICEJ – Medzinárodné kresťanské veľvyslanectvo Jeruzalem na Slovensku</i>	Pomoc pri evakuácii ukrajinských židov (<i>ICEJ – Medzinárodné kresťanské veľvyslanectvo Jeruzalem na Slovensku</i> , 2023 [cit. 2023-05-25]).

Zdroj: vlastné spracovanie

Od začiatku vojny na *Ukrajine* *Prešovská univerzita* (2023, [cit. 2023-03-25]) prijala sériu opatrení na zmiernenie ťažkej situácie, v ktorej sa ocitli jej študenti a univerzitní zamestnanci z *Ukrajiny*. Študenti z *Ukrajiny* dostali možnosť požiadať o jednorazové sociálne štipendium vo výške 150 eur, následne sa vytvorila špeciálne zameraná sociálna a psychologická poradňa a bolo poskytované bezplatné ubytovanie pre rodinných

príslušníkov ukrajinských študentov na vysokoškolských internátoch, kde žilo približne 60 ľudí, z toho 30 detí. Práve pre mladších bratov a sestry vysokoškolákov, ale aj deti z vonkajšieho prostredia, bol dvakrát do týždňa organizovaný športový krúžok pod záštitou študentov *Fakulty športu*. Na *Pedagogickej fakulte* sa raz týždenne konali tvorivé a umelecké podujatia za účasti študentov *Ústavu estetiky Filozofickej fakulty*.

Univerzita zaviedla bezplatný kurz slovenského jazyka, o ktorý bol veľký záujem. Návštevníkmi kurzu boli osoby vo veku od 14 do 74 rokov, ako aj samostatná skupina mladších školákov vo veku 14–18 rokov. Cieľom kurzu bolo, aby si utečenci osvojili základnú slovnú zásobu a frázy, ktoré im umožnia fungovať v každodenných komunikačných situáciách.

Ústav slovakistiky a mediálnych štúdií FF PU (2023, [cit. 2023-04-25]) spustil aj projekt „Slovenský jazyk ako cudzí jazyk v online prostredí“ (s hlavným zameraním na ukrajinských študentov). Hlavným cieľom projektu KEGA bolo pripraviť webovú stránku so vzdelávacími materiálmi pre zahraničných, najmä ukrajinských študentov. Projekt počíta aj s organizáciou rôznych školení. Zámerom je nadviazať kontakt a spoluprácu s ďalšími organizáciami a školami v Prešove, ktoré ponúkajú kurzy slovenského jazyka.

Na záver môžeme konštatovať, že dobrovoľníctvo je neoddeliteľnou súčasťou sociálnej práce s rodinami utečencov, deťmi a mládežou. V súčasnosti sme svedkami nárastu problémov rodín, detí a mladých ľudí, ktorí boli nútení odísť do zahraničia kvôli vojenským operáciám na *Ukrajine*. Prijímateľmi sociálnych služieb krízových centier je čoraz viac rodín, ktoré potrebujú sociálno-psycho-logickú, materiálnu a finančnú pomoc. Je im poskytovaná komplexná sociálna podpora a sociálna adaptácia, ktorá zvyšuje kvalitu života všetkých členov rodiny v zahraničí, najmä na *Slovensku*. Týmto potvrdzujeme, že dobrovoľnícke programy sú významným zdrojom pomoci, majú veľký potenciál rôznymi formami pomôcť rodinám vo vojnových podmienkach a aktivizovať ich tak k efektívnemu riešeniu problémov.

3 Projekt výskumu

V empirickej časti príspevku analyzujeme problematiku migrácie ako zložitého sociálneho javu. Relevantnosť výskumnej témy je obzvlášť naliehavá vo svetle udalostí, ktoré sa dnes odohrávajú na *Ukrajine*. Objemnosť nútenej migrácie je fenomén, ktorý sa dotýka aj *Slovenska* ako susedného štátu. V súčasnosti potrebujú špecifickú pomoc najmä mig-

ranti a ich rodiny, čo je možné len pri fungovaní siete medzinárodných inštitúcií, ktoré zohľadňujú aktuálnu situáciu a jej osobitosti.

3.1 Cieľ výskumu

Súčasťou definovania problému migrácie utečencov z *Ukrajiny* v dôsledku vojenského konfliktu je rozpracovanie cieľa výskumu. **Cieľom kvantitatívneho výskumu** bolo *zistiť, s akými problémami sa stretávajú utečenci z Ukrajiny na Slovensku, zároveň analyzovať potreby utečencov z Ukrajiny, ktorí prišli na Slovensko z dôvodu vojenského konfliktu optikou sociálnej práce.*

3.2 Hypotézy

Ďalším krokom bola tvorba hypotéz. Hypotézy a výskumné otázky spolu úzko súvisia, napriek tomu je hypotéza špecifická vlastnosťami, ktoré výskumnej otázke chýbajú.

Hypotéza číslo 1: Domnievame sa, že utečenci z *Ukrajiny* na *Slovensku* najčastejšie riešia problémy spojené s nástupom ukrajinských detí (utečencov) do školy na *Slovensku*, s problémami pri získaní zdravotnej starostlivosti a jazykovou bariérou.

Hypotéza číslo 2: Predpokladáme, že primárnymi potrebami utečencov je prístup k službám, ako je dočasné bývanie, zabezpečenie potravín, integrácia odídencov z *Ukrajiny* na *Slovensku*, finančná podpora a možnosť zdravotného poistenia.

3.3 Metodika

Na základe predloženej metodológie bol realizovaný kvantitatívny typ výskumu, ktorý vyplýval z presvedčenia o existencii jednej objektívnej reality, ktorá nie je závislá na citoch, postojoch alebo presvedčeniach. V kvantitatívnom výskume bolo podľa nás vhodné použiť metódu dotazníka, ktorého cieľom bolo získať reálne, validné, objektívne a overiteľné údaje o skúmanej problematike.

Výskumný **autorský dotazník** sa skladal z uzavretých otázok. Respondenti mali počas voľby z niekoľkých odpovedí vybrať jednu, poprípade pri otázke, kde je to uvedené, si vybrať viac možností. Taktiež sme použili

otvorené otázky, kde respondenti mohli doplniť odpoveď. Dotazník bol vyplnený v elektronickej podobe na webovej stránke s využitím programu *Formuláre*. Respondenti vyplňali elektronickú formu dotazníka anonymne. Pre dosiahnutie relevantných výsledkov bol dotazník administrovaný v ukrajinskom jazyku.

Dotazník sa skladal z 33 položiek a následne 8 položiek slúžilo na získanie demografických údajov potrebných na identifikáciu – pohlavie, vek, ktorý sme klasifikovali podľa vekovej periodizácie Vágnerovej (2001), vzdelanie, jazykové zručnosti, pracovné povolanie na *Ukrajine*, mesto pôvodu utečencov. Prostredníctvom otázok číslo 3, 4, 6, 7 a 8 sme zisťovali, aké sú hlavné dôvody nútenej migrácie utečencov na *Slovensko*. Otázky 14 – 23 a 26 sú zamerané na zisťovanie problémov, s ktorými sa stretávajú odídenci z *Ukrajiny* na *Slovensku* (s problémami spojenými s nástupom ukrajinských detí (utečencov) do školy na *Slovensku*, s problémami pri získaní zdravotnej starostlivosti a s problémami týkajúcimi sa jazykovej bariéry). Následne otázkami číslo 1, 2, 5 a 13 sa pýtame na to, aké sú potreby odídcov z *Ukrajiny*, ktorí prišli na *Slovensko* z dôvodu vojenského konfliktu (prístup k službám, ako je dočasné ubytovanie, dovoz potravín, integrácia ukrajinských občanov na *Slovensku*, finančná pomoc a možnosť zdravotného poistenia). Otázkami 24 a 25 zisťujeme, aké služby alebo druhy pomoci učenci využívajú na *Slovensku*. Zároveň otázky číslo 27 až 33 slúžia na zistenie, aké emócie a pocity prežívajú odídenci z *Ukrajiny*, ktorí si našli útočisko na *Slovensku* (stres a úzkosť, absencia pocitu bezpečia a niektorí utečenci naopak môžu držať emócie hlboko vo svojom vnútri a nekomunikujú). Taktiež otázkami 9, 10, 11 a 12 sa pýtame na to, ako utečenci z *Ukrajiny* vidia svoju budúcnosť na *Slovensku*.

3.4 Výskumný súbor

Výskumný vzorku v nami prezentovanom kvantitatívnom výskume tvorilo 40 utečencov z *Ukrajiny*, ktorí prišli na *Slovensko* kvôli vojenským konfliktom. Pre realizáciu výskumnej časti a pre kompletnosť informácie sme sprístupnili vyplňovanie dotazníka po

celom *Slovensku* (*Bratislavský kraj, Trnavský kraj, Žilinský kraj, Nitriansky kraj, Banskobystrický kraj, Košický kraj a Prešovský kraj*). Dotazník bol zverejnený vo všetkých ukrajinských skupinách, ktoré sú orientované na pomoc a poradenstvo pre utečencov v rámci spomínaných regiónov. Zároveň boli oslovené aj ubytovne v *Prešove*, kde sú už dlhodobo (od začiatku vojenského konfliktu) ubytovaní utečenci z *Ukrajiny* so svojimi rodinami. Celkovo bolo poslaných 50 online dotazníkov, z ktorých sa vrátilo 40 úspešne vyplnených dotazníkov (80 %).

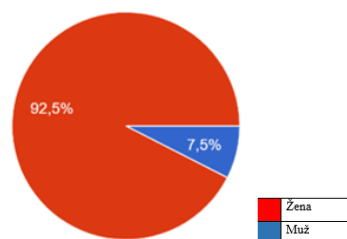
Do výskumu sa utečenci zapojili dobrovoľne, boli oboznámení s cieľom výskumu a so zachovaním ich anonymity. Výskumu sa zúčastnilo 37 (92,5 %) žien a 3 muži (7,5 %) (tab. č. 2 a graf 1). Výskumu sa zúčastnili respondenti vo veku od 17 až do 79 rokov (Vágnerová 2000) (deti, ktoré navštevujú školu; študenti; ľudia v aktívnom veku, ktorí pracujú na *Slovensku* alebo dištančne na *Ukrajine* a seniori) (tab. č. 3 a 4). Dotazníky vyplňali respondenti online cez elektronický program – *Formuláre*.

Tabuľka 2: Respondenti/respondentky z hľadiska pohlavia

Ženy	37	92,5 %
Muži	3	7,5 %
Spolu	40	100 %

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 1: Respondenti/respondentky z hľadiska pohlavia

Zdroj: vlastné spracovanie

Výsledky v tabuľka 2 poukazujú na to, že **na Slovensko skôr prichádzajú ženy, a to 92,5 %**, zvyšných 7,5 % sú muži. Takýto ukazovateľ len potvrdzuje to, že najzraniteľnejšou skupinou sú stále ženy (matky s deťmi, ktoré utiekali od vojenského konfliktu a našli bezpečie na *Slovenku*). Je to možné vidieť aj na základe ďalšieho ukazovateľa, a to je vek utečencov.

Tabuľka 3: Respondenti/respondentky z hľadiska veku (Vagnerová 2001)

	15 – 18,20 Adolescenci a	20 – 30 mladšia dospelosť	30 – 45 stredná dospelosť	45 – 65 staršia dospelosť	65 – 75 počiatočná staroba	75 – 90 pokročilá staroba
Respondenti	6	8	19	4	1	1

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 4: Respondenti/respondentky z hľadiska veku, Kumulácia, %

Vek	15 – 20	20 – 30	30 – 45	45 – 65	65 – 75	75 – 90
PR	6	8	20	4	1	1
Kumul., %	15	20	50	10	2,5	2,5

Zdroj: vlastné spracovanie

Údaje v tabuľkách 3 a 4 poukazujú na porovnanie respondentov z hľadiska veku. Vidíme, že **utečenci väčšinou prichádzajú vo svojom najproduktívnejšom veku – 20 až 45 rokov** (už majú za sebou odborné alebo vysoké vzdelanie, respektíve už majú skúsenosti v odbore, v ktorom boli zamestnaní na *Ukrajine*). Ale taktiež na *Slovensko* prichádzajú aj deti vo veku 15 až 20 rokov (deti utečenci, ktorí navštevujú slovenské školy, ľahšie a rýchlejšie sa adaptujú a môžu byť aj potenciálom pre *Slovensko*, napr. ostanú študovať na vysokej škole na *Slovensku*, pretože sa rozhodnú tu aj zamestnať v rámci vyštudovaného odboru).

Tabuľka 5: Respondenti/respondentky z hľadiska vzdelania

vysokoškolské	30	75 %
stredoškolské s maturitou	9	22,5 %
stredoškolské bez maturity	0	0
základné	0	0
bez vzdelania	1	2,5 %

Zdroj: vlastné spracovanie

Následne podľa tabuľky číslo 5 môžeme tvrdiť, že väčšinou (**75 %**) na *Slovensko* **prichádzajú ľudia so vzdelávaním už v konkrétnej oblasti**. Taktiež na základe ďalšej otázky sme zistili, aké povolanie vykonávali na *Ukrajine* predtým, ako prišli na *Slovensko*, a to: lekári, učitelia, psychológovia, kuchári, manažéri, právnici, podnikatelia a iné. A na základe týchto dát môžeme tvrdiť, že prichádzajúci odborníci sú potenciálom aj pre *Slovensko*, keďže môžu doplniť voľné pracovné miesta v rôznych odboroch a v rámci rôznych povolání.

Tabuľka 6: Respondenti/respondentky z hľadiska trvalého pobytu na *Ukrajine*

Kde ste bývali k 23. 2. 2022 (pred začiatkom vojny)?	Počet respondentov	%
Čerkaský región	6	15
Dnepropetrovská oblasť	3	7,5
Donecká oblasť	4	10
Charkovský región	3	7,5
Chersonská oblasť	2	5
Chmelnický región	1	2,5
Región Kirovohrad	2	5
Kyjiv	3	7,5
Kyjská oblasť	4	10
Luhanská oblasť	1	2,5
Lvovská oblasť	1	2,5
Odeský región	1	2,5
Región Rivne	1	2,5
Zakarpatská oblasť	2	5
Región Záporožie	6	15

Zdroj: vlastné spracovanie

Následne ponúkame prehľad oblastí, z ktorých odišli utečenci kvôli vojnovému konfliktu (tab. č. 6). Je zrejmé, že **viac utečencov prichádza na Slovensko z východnej a strednej Ukrajiny**, kde je aktuálne situácia nestabilná a nebezpečná pre obyvateľov.

V ďalšej analýze sa zameriame na zistenie a analýzu problémov, s ktorými sa stretávajú utečenci na *Slovensku*, očakávania a reálne poskytované služby utečencom a následnú adaptáciu a integráciu utečencov na *Slovensku*.

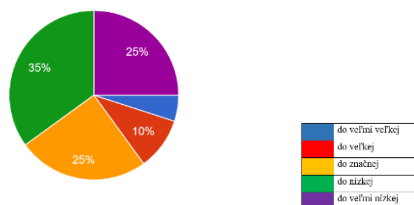
3.5 Výsledky výskumu

Analyzujúc výsledky zisťujeme, do akej miery utečenci mali na *Slovensku* problémy (graf 2) a upresňujeme, s akými problémami sa stretávajú utečenci na *Slovensku* najčastejšie (tab. č. 7). Prezentované výsledky ukazujú v odpovediach utečencov, že **miera výskytu problémov spojených s diskrimináciou utečencov je nízka, čo deklaruje 24 respondentov (60 %)**. Zvyšných 10 respondentov (25 %) odpovedalo „do značnej miery“ a 6 (15 %) povedalo, že miera výskytu problémov je vysoká. Ale uskutočnený výskum (tab. č. 6) ukazuje, že utečenci, ktorí sa stretli s nejakými problémami, tak to boli **problémy spojené s jazykovou bariérou** (28 respondentov), **hľadanie si ubytovania** (14 respondentov), neznalosť prostredia (11 respondentov), nedostatok financií (11 respondentov) a problém sa zamestnať (9 respondentov). Následne prezentujeme výsledky, ktoré sú predstavené na grafe 11 a poukazujú na problémy spojené s hľadaním práce: **určite áno** – (7 respondentov, 17,5 %), **skôr áno** –

(10 respondentov, 25 %), *skôr nie* – (7 respondentov, 17,5 %), *určite nie* – (2 respondenti, 5 %) a *nehľadal/la som si prácu* – (14 respondentov, 35 %).

Graf 2: Do akej miery ste mali na *Slovensku* problémy s tým, že ste odídenec z *Ukrajiny*?

40 odpovedí

Zdroj: vlastné spracovanie

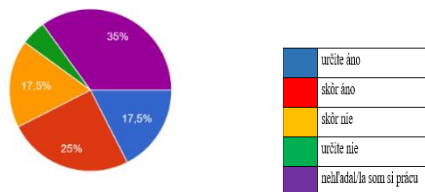
Tabuľka 7: Ktorý z problémov ste najviac riešili po príchode na *Slovensko*?

	Respondenti	%
jazyková bariéra	28	70
neznalosť prostredia	11	27,5
nedostatok financií	11	27,5
hľadanie si ubytovania	14	35
neochota ľudí pomôcť	2	5
problém sa zamestnať	9	22,5
problém s umiestnením detí do školy/škôlky	5	12,5
iné	2	5

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 3: Mali ste problémy s hľadaním práce na *Slovensku*?

40 odpovedí

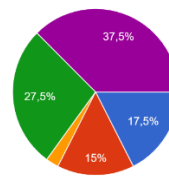
Zdroj: vlastné spracovanie

Následne sme sa pýtali na to, či utečenci študujú alebo plánujú v budúcnosti pokračovať vo vzdelávaní v hostiteľskej krajine. Odpovede utečencov poukazujú na to, že väčšina je už zameraná na **hľadanie práce na Slovensku a už neštuduje** (26 respondentov, 65 %) a len 7 respondentov (7,5 %) aktuálne študuje na *Slovensku* a 16 respondentov (15 %) plánuje pokračovať vo vzdelávaní v hostiteľskej krajine (graf 4). Zároveň zisťujeme aj to, či deti utečencov sú zapísané v škole na *Slovensku* (graf 5): „*Áno, momentálne študujem v hostiteľskej krajine*“ (18 respondentov, 45 %), „*Áno, v budúcnosti plánujem pokračovať vo vzdelávaní v hostiteľskej krajine*“ (7 respondentov, 17,5 %), „*Nie, nemám*

záujem o ďalšie vzdelávanie“ (7 respondentov, 17,5 %), „*Nie, moje vzdelanie je ukončené*“ (1 respondent, 2,5 %) a „*Nie, potrebujem si hľadať prácu/pracujem*“ (7 respondentov, 17,5 %).

Graf 4: Študujete alebo plánujete v budúcnosti pokračovať vo vzdelávaní v hostiteľskej krajine?

40 odpovedí

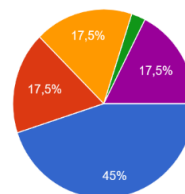

áno, momentálne študujem v hostiteľskej krajine
áno, v budúcnosti plánujem pokračovať vo vzdelávaní v hostiteľskej krajine
nie, nemám záujem o ďalšie vzdelávanie
nie, moje vzdelanie je ukončené
nie, potrebujem si hľadať prácu/pracujem

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 5: Sú Vaše deti momentálne zapísané do školy na *Slovensku*?

40 odpovedí

áno, chodia do školy na Slovensku
nie, moje deti teraz nechodia do školy
nie, vzdelanie získavajú na diaľku zo školy na Ukrajine
nie, stále hľadám školu na Slovensku
nie, vzdelávajú sa doma

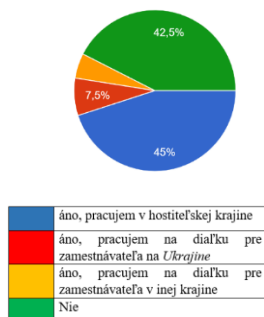
Zdroj: vlastné spracovanie

Utečenci mali odpovedať aj na otázky 19 a 20, kde sú bližšie konkretizované problémy utečencov v oblasti nezamestnanosti. Z odpovedí utečencov (graf 6) vyplynulo, že **18 respondentov (45 %)** odpovedalo, že **aktuálne sú zamestnaní na Slovensku na základe pozície odídenca**. Ďalej vidíme, že niektorí utečenci stále pokračujú v práci na *Ukrajine* dištančne (3 respondenti, 7,5 %) alebo malý počet utečencov pracuje dištančne v zahraničí (v iných krajinách EÚ) (2 respondenti, 5 %). Zvyšných **17 respondentov (42,5 %)** odpovedalo, že nie sú zamestnaní, a to z rôznych dôvodov, ktoré zisťujeme ďalšou otáz-

kou. Najviac uvádzané dôvody, prečo nepracujú na *Slovensku*, sú (tab. č. 8): „*Nemám nikoho, kto by sa mi postaral o deti, aby som mohol pracovať*“ – (6 respondentov, 15 %), „*Som študent*“ – (6 respondentov, 15 %) alebo ďalším dôvodom je **neznalosť jazyka, čo komplikuje pre utečencov možnosť sa zamestnať** alebo sa zamestnať v odbore, ktorý majú vyštudovaný na *Ukrajine* a v rámci ktorého majú pracovnú kvalifikáciu (8 respondentov, 20 %).

Graf 6: Pracujete aktuálne na *Slovensku*?

40 odpovedí

Zdroj: vlastné spracovanie

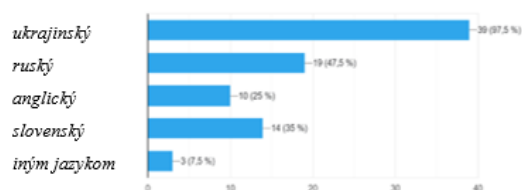
Tabuľka 8: Z akých dôvodov nepracujete na *Slovensku*?

	Respondenti	%
nizky/žiadny dopyt na trhu práce v mojom odbore v hostiteľskej krajine	4	10
nemám záujem o oblasti práce/volné miesta dostupné v hostiteľskej krajine	2	5
očakávam, že moja kvalifikácia bude uznaná hostiteľskou krajinou	3	7,5
nehovorím jazykom hostiteľskej krajiny	8	20
nemám nikoho, kto by sa mi postaral o deti, aby som mohol pracovať	6	15
som žena v domácnosti	2	5
nemám právo pracovať v hostiteľskej krajine	0	0
nechcem pracovať	0	0
som dôchodca	2	5
som študent	6	15

Zdroj: vlastné spracovanie

Výsledky poukazujú na to, že **väčšina utečencov sa dohovoria len v ukrajinskom jazyku (39 respondentov, 97,5 %) alebo v ruskom (19 respondentov, 47,5 %) a len malý počet Ukrajincov rozpráva po anglicky (10 respondentov, 25 %) alebo po slovensky (14 respondentov, 35 %) (graf 7).**

Graf 7: Akým jazykom sa dohovoríte?

Zdroj: vlastné spracovanie

V nasledujúcej otázke 21 (tab. č. 9) sme sa pýtali na to, z akých prostriedkov financujú svoje každodenné výdavky na *Slovensku*. Pri vyhodnocovaní dotazníkov sa zistilo, že mnoho utečencov, a to 21 (52,5 %) má príjem z práce/dôchodku/podnikania. Potom 14 respondentov (35 %) finančne podporuje rodina/komunita alebo majú aj vlastné úspory, ktoré používajú na zabezpečenie základných potrieb na *Slovensku* (12 respondentov, 30 %).

Tabuľka 9: Z akých prostriedkov financujete svoje každodenné výdavky na *Slovensku*?

	Respondenti	%
moje úspory	12	30
príjem z práce/dôchodku/podnikania	21	52,5
podpora rodiny/komunity	14	35
podpora miestnych rodín	1	2,5
požičané peniaze	0	0
podpora úradov/migračných služieb	5	12,5
podpora mimovládnych organizácií, miestnych komunit, organizácií, cirkvi a pod.	2	5
národné granty (stipendiá atď.)	0	0

Zdroj: vlastné spracovanie

Respondenti odpovedali na otázku 22, ktorou sme sa pýtali na to, ako sa utečenci po príchode do *EÚ* dozvedeli o svojich právach, výhodách a podporných službách. Zo zistenia vyplýva, že 19 respondentov (47,5 %) odpovedalo, že väčšinou našli potrebné informácie na internete, na sociálnych sieťach (*Facebook*, *Instagram*, *Twitter*, *Telegram* atď.), alebo v rámci komunikácie s rodinou, priateľmi, komunitou (21 respondentov, 52,5 %). Utečenci často využívajú na zistenie aktuálnych informácií stránky *mimovládnych organizácií (MVO): Červený kríž, Charita* a pod. (10 respondentov, 25 %), alebo aj webové stránky vnútroštátnych orgánov (10 respondentov, 25 %) (tab. č. 10).

Tabuľka 10: Ako ste sa po príchode do EÚ dozvedeli o svojich právach, výhodách a podporných službách?

	Respondenti	%
stále nemám žiadne informácie o svojich právach	6	15
osobne na informačných pultoch/podporných skupinách v prijímacích centrách pre utečencov	5	12,5
osobne na policajnej stanici/v registračných strediskách	5	12,5
osobne na veľvyslanectve alebo konzuláte	2	5
osobne v sieti ukrajinských združení	11	27,5
na internete: na webových stránkach vnútroštátnych orgánov	10	25
na internete: na ukrajinských webových stránkach	7	17,5
na internete: na stránkach mimovládnych organizácií (MVO): Červený kríž, Charita a pod.	10	25
na internete, na sociálnych sieťach (Facebook, Instagram, Twitter, Telegram atď.)	19	47,5
v rozhovore (rodina, priatelia, komunita)	21	52,5

Zdroj: vlastné spracovanie

V nasledujúcej otázke 22 (tab. č. 11) sme sa pýtali na to, či sa stretli utečenci na *Slovensku* s **prejavmi diskriminácie** (finančné podvody, finančné zneužívanie, sexuálne obťažovanie, obchodovanie s ľuďmi, sexuálne obťažovanie, emocionálne násilie (vyhrážky fyzickým násilím, ponižovanie, zastrašovanie, urážky) alebo obmedzovanie základných potrieb (nedostatok jedla, vody, spánku, hygieny, extrémna únava). Pri vyhodnocovaní dotazníkov sa zistilo, že mnoho utečencov, a to 33 (**82,5 %**) odpovedalo, že s niečím podobným na *Slovensku* sa **nestretli**. Potom 4 respondenti (**10 %**) odpovedali, že **sa stretli s emocionálnym násilím** (vyhrážky fyzickým násilím, ponižovanie, zastrašovanie, urážky) a zvyšní 3 respondenti (**7,5 %**) povedali, že **zažili aj pracovné vykorisťovanie** (extrémne zlé pracovné podmienky).

Tabuľka 11: Stalo sa vám od príchodu na *Slovensko* niečo z nasledovného?

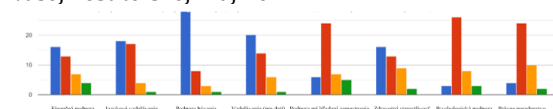
	Respondenti	%
finančné podvody alebo finančné zneužívanie	1	2,5
vydieranie, korupcia	0	0
sexuálne obťažovanie	0	0
obchodovanie s ľuďmi	0	0
fyzický útok, násilie	0	0
emocionálne násilie (vyhrážky fyzickým násilím, ponižovanie, zastrašovanie, urážky)	4	10
rasizmus/xenofóbia	2	5
lúpež, krádež	0	0
väzenie alebo väzba	0	0
deprivácia základných potrieb (nedostatok jedla, vody, nedostatok spánku, nedostatok hygieny, extrémna únava)	1	2,5
pracovné vykorisťovanie (extrémne zlé pracovné podmienky)	3	7,5
nie, nič z vyššie uvedeného	33	82,5

Zdroj: vlastné spracovanie

Ďalšou otázkou 24 (graf 8) sme sa zameriavali na zisťovanie toho, či používajú utečenci niektorú z nasledujúcich služieb vo vašej hostiteľskej krajine. Pri ďalšej otázke sme zistili, že **utečenci aktívne využívajú takmer všetky druhy poskytovaných služieb** (finančná podpora, jazykové vzdelávanie, podpora bývania, vzdelávanie (pre deti) a zdravotná starostlivosť). Niektorí respondenti

uviedli, že aj napriek tomu, že vedia o poskytovaných službách, ich nevyužívajú, ako napríklad (finančná podpora, jazykové vzdelávanie, podpora bývania, vzdelávanie (pre deti) a zdravotná starostlivosť, psychologická podpora, podpora pri hľadaní zamestnania, právne poradenstvo). Môžeme vidieť, že **najviac využívanou službou je podpora bývania (28 respondentov)**. Zaujímavým výsledkom je **prečo utečenci majú problém pri hľadaní práce, keďže sa stretávajú s pracovným vykorisťovaním** (extrémne zlé pracovné podmienky). Pri jednotlivom vyhodnocovaní dotazníkov sa zistilo, že mnoho respondentov **nevie o poskytovanom pracovnom/kariérom poradenstve a pomoci pri hľadaní zamestnania**. Následne respondenti odpovedali, že o niektorých poskytovaných službách ani nevedeli, preto ani nie sú aktívne využívané utečencami: zdravotná starostlivosť (9 respondentov), psychologická podpora (8 respondentov) a právne poradenstvo (10 respondentov).

Graf 8: Používate niektorú z nasledujúcich služieb vo vašej hostiteľskej krajine?

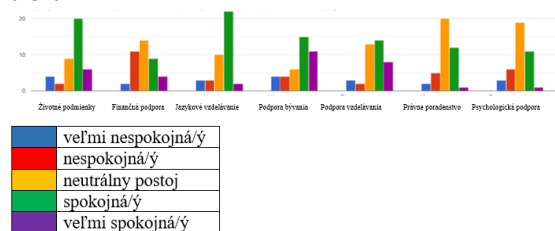
	Áno, aktívne využívam	Nevyužívam, ale služba je dostupná	Neviem, či sa nejaké služby poskytujú	Nie, služba sa neposkytuje
finančná podpora	16	13	7	4
jazykové vzdelávanie	18	17	4	1
podpora bývania	28	8	3	1
vzdelávanie (pre deti)	20	14	6	1
podpora pri hľadaní zamestnania	6	24	7	5
zdravotná starostlivosť	16	13	9	2
psychologická podpora	3	26	8	3
právne poradenstvo	4	24	10	2

Zdroj: vlastné spracovanie

Pri ďalšej otázke 25 (graf 9) sme vyhodnocovali, ako sú utečenci spokojní so spomínanými poskytovanými službami (životné podmienky, finančná podpora, jazykové vzdelávanie, podpora bývania, podpora vzdelávania, právne poradenstvo, psychologická podpora). Otázkou zisťujeme, že **utečenci sú spokojní s poskytovanými službami**. Niektorí uviedli, že majú k tomu neutrálny postoj, a tomu zodpovedá výsledok, že polovica utečencov nevyužívala poskytované služby, aj napriek tomu, že o nich vedeli. **11**

respondentov vyjadrilo nadmernú spokojnosť s poskytovanou službou – podpora bývania.

Graf 9: Ako ste spokojný so súčasnou situáciou z hľadiska...?

	Veľmi nespokojná/ý	Nespokojná/ý	Neutrálny postoj	Spokojná/ý	Veľmi spokojná/ý
životné podmienky	4	2	9	20	6
finančná podpora	2	11	14	9	4
jazykové vzdelávanie	3	3	10	22	2
podpora bývania	4	4	6	15	11
podpora vzdelávania (pre deti)	3	2	13	14	8
právne poradenstvo	2	5	20	12	1
psychologická podpora	3	6	19	11	1

Zdroj: vlastné spracovanie

Respondenti mali odpovedať na otázku 26 týkajúcu sa najnaliehavejších potrieb pre utečencov v tejto dobe. Zo zistenia vyplýva, že **za mimoriadne naliehavé potreby považujú** (tab. č. 12): **finančnú podporu** (13 respondentov), **zamestnanie** (14 respondentov), **bývanie** (19 respondentov), **vzdelávanie pre deti** (13 respondentov), **jazykové vzdelávanie** (21 respondentov) a **lekársku starostlivosť** (11 respondentov). Následne utečenci uvádzajú, že také služby, ako zabezpečenie šatstva (12 respondentov), zabezpečenie potraviny (12 respondentov) alebo hygienických výrobkov (13 respondentov) už v aktuálnej dobe nie je naliehavá potreba, keďže utečenci si už dokážu sami zaobstarať podobné zabezpečenie.

Tabuľka 12: Aké sú Vaše najnaliehavejšie potreby v tejto dobe?

	Nepotrebná služba	Nenaliehavá potreba	Potrebná služba	Mimoriadne naliehavá potreba
peňažná/finančná podpora	6	10	13	13
oblečenie, obuv, iné veci	12	11	13	7
potravinárske výrobky	12	8	17	5
hygienické výrobky (zubná kečka, pasta, mydlo, šampón atď.)	13	8	15	6
zamestnanie	10	9	9	14
bývanie	10	6	9	19
vzdelávanie pre mňa	11	10	12	10
vzdelávanie pre moje deti	8	12	9	13
jazykové vzdelávanie	7	6	10	21
právne poradenstvo	12	10	12	8
lekárska starostlivosť/lieky	6	6	18	11
psychologická podpora	9	12	12	8

Zdroj: vlastné spracovanie

Na záver konštatujeme, že empirický výskum bol realizovaný aj s ohľadom na pr-

votnú opracionalizáciu základných teoretických východísk, ktoré významne pomohli pri spracovaní výsledkov a formovaní záverov a poznania súčasného stavu ukrajinskej migrácie (utečenstva) na *Slovensku*. Z výskumu vyplynuli tieto zistenia:

- zistili sme problémy, s ktorými sa stretávajú utečenci na *Slovensku*: problémy spojené s nástupom ukrajinských detí (utečencov) do školy na *Slovensku*, s problémami pri získaní zdravotnej starostlivosti, jazyková bariéra, neznalosť prostredia, nedostatok financií, problémy s hľadaním si ubytovania a problémy so zamestnaním;
- vymedzili sme priority pre ukrajinských odídenecov, ktorými sú rozvojové programy (prístup k službám, ako je dočasné ubytovanie, dodávky potravín, psychologické poradenstvo, kurzy slovenského jazyka, integrácia ukrajinských občanov na *Slovensku*, finančná pomoc a možnosť zdravotného poistenia pre utečencov).

ZÁVER

Na záver môžeme konštatovať, že krajiny a komunity, ktoré sú hostiteľmi utečencov, potrebujú neustálu podporu, aby zabezpečili pre utečencov prístup k primeranej starostlivosti a podpore (napr. dĺžka pobytu). Pozitívnu odozvu majú faktory ako bezpečnosť a stabilita, dostupnosť zdravotnej starostlivosti, prístup k vzdelaniu a celková ekonomická situácia. S predĺžujúcou sa dĺžkou pobytu v hostiteľskej krajine však majú utečenci aj nové potreby a podporu, aby sa mohli integrovať na trhu práce, aby znížili závislosť od sociálnej pomoci. Pomoc potrebujú aj pri zabezpečení stabilnejšieho (dlhodobého) bývania. Prístup k jazykovým kurzom, uznávanie pracovných zručností (uznanie ukrajinských certifikátov, diplomov, ktoré potvrdzujú kvalifikáciu utečencov a umožňujú utečencom sa zamestnať v odbore) a prístup k starostlivosti o deti sú hlavnými prekážkami, ktoré treba riešiť. Deti, dospievajúci a ich matky tiež zdôraznili prístup k jazykovým kurzom a mimoškolským aktivitám ako podporu ich úspešnej integrácie

do miestnych vzdelávacích systémov a budovania vzťahov s rovesníkmi.

Zoznam bibliografických odkazov

Akčný plán Integračnej politiky Slovenskej republiky v podmienkach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na roky 2017 – 2018 [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/integracia-cudzincov/dokumenty/akcny-plan-integracnej-politiky-slovenskej-republiky-podmienkach-ministerstva-prace-socialnych-veci-rodiny-slovenskej-republiky-roky-2017-2018.pdf>.

ALBA, Richard a Victor NEE, 2005. *REMAKING THE AMERICAN MAINSTREAM: Assimilation and Contemporary Immigration* [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://utpjournals.press/doi/abs/10.3138/jcfs.36.1.159>

BALOGOVÁ, Beáta, 2016. *Kompendium sociálnej práce pre magisterský stupeň štúdia*. Prešov: Pavol Šidelský – Akcent Print. ISBN 978-80-89295-70-8.

BARRO, Robert J. a Jong-Wha LEE, 1993. International Comparisons of Educational Attainment [online]. In: *Journal of Monetary Economics*. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/a/eee/moneco/v32y1993i3p363-394.html>

BECK, Ulrich a Elizabeth BECK-GERNSHEIN, 2014. *Dálková láska. Životní formy v globálním věku*. Praha: Slon. ISBN 978-80-7419-164-0.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta, MATULAYOVÁ, Tatiana a Alžbeta MRAČKOVÁ, 2009. *Analýza dobrovoľníctva na Slovensku*. Banská Bystrica: UMB. ISBN 978-80-8083-844-7.

CASTLES, Stephen a Mark J. MILLER, 2003. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publica->

[tion/263134302_The_Age_of_Migration_International_Population_Movements_in_the_Modern_World](https://www.researchgate.net/publication/263134302_The_Age_of_Migration_International_Population_Movements_in_the_Modern_World)

DAVIS, Norman, 2000. *Europe, história*. Oxford University Press. ISBN 80-726-0138-5.

DUPKALA, Rudolf, 2016. *Fantóm imigrácie. Konflikt alebo dialóg kultúr v kontextoch axiologického pluralizmu*. Prešov: Expres Print Prešov. ISBN 978-80-89353-14-9.

KELLER, Jan, 2016. Co skrývá multikulturalismus. In: *Masová imigrace – Záchrana, nebo zkáza Evropy: Texty ze semináře „Je masová imigrace podmínkou prosperity Evropy?“*. Praha: Institut Václava Klause. ISBN 978-80-87806-95.

MATULAYOVÁ, Tatiana, 2016. *Motivácia pre dobrovoľníctvo*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5110-7.

MCKEE, Michael, 2003. *Tri hlavné dôvody, prečo sa ľudia dobrovoľne hlásia* [online]. 2003. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z:

<http://files.asme.org/Events/LTC11/25029.pdf>

MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA PRE MIGRÁCIU. *Základné pojmy v oblasti migrácie a integrácie cudzincov* [online]. [cit. 2020-12-09]. Dostupné z: <http://www.iom.sk/sk/pre-media/pojmy-o-migracii>.

VÁGNEROVÁ, Marie, 1999. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-678-0.

Zákon č.406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. [cit. 2022-02-15]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2011/406/>

ZVEREVA, Irina, BEZPALKO, Mykola a Olexandr CHARČENKO, 2004. *Sociálna práca na Ukrajine*. Kyjev: Centrum náučnej literatúry. ISBN: 2660-2666-6616.

Afiliácia

Príspevok vyšiel s podporou projektu VEGA č. 1/0535/23 s názvom *Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojennej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce*

*a projektu KEGA č. 027PU-4/2022 s názvom
Transfer digitálnych technológií do inovácie
metodiky odbornej praxe v pregraduálnej
príprave študentov sociálnej práce.*

Kontaktné údaje**PhDr. Yuliia KOVALCHUK****prof. PhDr. Beáta BALOGOVÁ, PhD., MBA**

Inštitút edukológie a sociálnej práce

Filozofická fakulta

Prešovská univerzita v Prešove

E-mail:

yuliia.kovalchuk@smail.unipo.sk

beata.balogova@unipo.sk